

סילבוס

שם הקורס: אלבום משפחתי – סיפורים בתמונות מצולמות: זיכרון ואנטי זיכרון
Family Album - stories in photos: memory and anti-memory

מספר הקורס: 169.1.0018
סטטוס: ש (2) סמסטר ב ד' 14-16

שם המרצה: ד"ר כרמלה אבדר
שעת קבלה: ד' 17-16

תיאור הקורס: תמונות מצולמות סובבות אותנו - על הקיר, על השידה, על המקרר או על מסך המחשב, במשרד, בארנק או בסמארטפון, באלבומים משפחתיים: בספרי זיכרונות או בקבצים דיגיטליים. התמונות - מבימות בסטודיו או מצולמות מחוצה לו - ממסגרות קטעים ממצאות, מעצבות את הזיכרון האישי, המשפחתי והלאומי, ואף הופכות אמצעי דרכו אנו חווים את המציאות.

את התמונות המשפחתיות ננתח לאור גישות תיאורטיות הבודקות את ההיבטים החברתיים והתרבותיים של תמונות משפחתיות במחזור החיים, במתח בין תיעוד לעיצוב המציאות ובין חיים למוות, בין פרטי לציבורי, בין חווית הצילום וההצטלמות לתוצר. נדגיש את תפקיד התמונות בבניית היסטוריה משפחתית וכמדיום להעברת מסרים סמליים; את מקום הצילום בטקסי מעבר ואת הצילום כטקס. כמו גם את תהליכי השינוי והשימור המהירים שחלים במדיום: בין הסלפי כייצוג המבנים כמכובד לבין הסנאפצ'אט- הייצוג הספונטאני, הארעי והחתרני, ושמה מבנים ככזה?
מטרת הקורס: פיתוח יכולת התבוננות בתצלומים, קריאת המסרים המוצפנים בהם, בחינת הפרקטיקות הנעשות בתצלומים ודיון בתפקידם החברתי ובמשמעותם התרבותית בהקשר נתון.
במהלך הקורס סטודנטים מוזמנים להציג תמונות מאוספים אישיים ומשפחתיים.

פרשיות לימוד:

תיאוריה: מחשבות על צילום - זיכרון ואנטי זיכרון
תיאוריה – מעשה הצילום, התצלום ומסריו המוצפנים, שאלת הבעלות על התצלום
תמונות משפחתיות – בין תצלום מבנים לתצלום חטף בעיצוב הזיכרון המשפחתי, גניאולוגיה ודמוקרטיה
השואה – מוות, זיכרון וחיים שלאחר המוות, בין פרטי לציבורי [סמוך ליום השואה]
אלבומים משפחתיים - עיצוב הזיכרון של המשפחה הפרטית והלאומית [סמוך ליום העצמאות]
לקראת הגדרה של תצלום משפחתי - בין משפחה מסורתית לפוסט מודרנית
תמונות משפחתיות – פרקטיקות והתפקיד החברתי של התמונות
תמונות ילדים – צילום ילדים כמסמך גזעי
תמונות ילדים - תפיסת הילדות בתמונות עממיות/פופולאריות
תמונות ילדים - ביקורת הצילום האמנותי על עיצוב זיכרון ילדות בידי מבוגרים
תמונות חתונה – הרב והצלם: טקסי הצילום והקידושין כסוגי עדות
החתונה הלבנה – עיצוב זיכרון רומנטי ואידיאל היופי מול תופעת "Trash the Dress"
ההיריון – בית הסתרה לגאווה
בין פרטי לציבורי - תמונות אישיות באתרי שיתוף במרחב הציבורי – הבעלות על התמונות?
בין סלפי לשנאפצ'אט – ייצוג עצמי ועיצוב זהות לנצח בהשוואה לארעיות וחרות

דרישות אקדמיות והרכב הציון: נוכחות חובה / קריאה שוטפת והשתתפות / עבודת סיכום

ביבליוגרפיה:

תיאוריה: מחשבות על צילום - זיכרון ואנטי זיכרון

ו' בנימין, היסטוריה קטנה של צילום, תל-אביב 2004.
ס' סונטאג, הצילום כראי התקופה, תל אביב 2001.

תיאוריה – מעשה הצילום, התצלום ומסריו המוצפנים, שאלת הבעלות על התצלום

ר' בארת, מחשבות על צילום, ירושלים 1980.
א' באז'ן, "הוויייתה של הדמות המצולמת", עולם בדים: אנתולוגיה לאמנות הקולנוע (בעריכת ה' קלר), תל-אביב 1987, עמ' 249-255.
ר' בארת, "המסר הצילומי", המדרשה [צילום, טקסט, אמנות] 5, 2002, עמ' 21-33.

תמונות משפחתיות – בין תצלום מבויס לתצלום חטף בעיצוב הזיכרון המשפחתי

מ' ויגורד, "ההיסטוריה ראשיתה בבית: צילום וזיכרון בכתבי זיגפריד קרקאוור ורולאן בארת", תיאוריה וביקורת 21, 2002, עמ' 22-91.

השוואה – מוות, זיכרון וחיים שלאחר המוות, בין פרטי לציבורי [סמוך ליום השואה]

ב' גוטרמן וא' שלו (עורכים), למען ידעו דור אחרון: זיכרון השואה ביד ושם, ירושלים תשס"ה.

אלבומים משפחתיים - עיצוב הזיכרון של המשפחה הפרטית והלאומית [סמוך ליום העצמאות]

א' סוסקין, עיניים שראו את סוסקין: תצלומי סטודיו של אברהם סוסקין 1909-1933, תל-אביב 1999.
ג' רז, סוסקין: רטרוספקטיבה - צילומים, 1905-1945, ישראל 2003.
ו' כהנא, משפחה אחת, תל אביב 2007.

לקראת הגדרה של תצלום משפחתי - בין משפחה מסורתית לפוסט מודרנית

ר' אברהמי וא' אברהמי, מצב משפחתי, ישראל 2010.
א' כהן, "משפחות הארץ: דיוקן המשפחה הישראלית בעיתונות סוף השבוע", פרוטוקלאז' 2013: כותבים חזותי: מתודולוגיות בחקר התרבות החזותית [בעריכת אריאלי הורוביץ ואחרים], ישראל 2013, עמ' 160-177.
ר' בר-יוסף, "סוציולוגיה של המשפחה לאור שינויים חברתיים וחידישים ביוטכנולוגיים", משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית: מקראה [בעריכת מ' אדר-בוניס], רעננה תשס"ז-2007, עמ' 255-279.

תמונות משפחתיות – פרקטיקות והתפקיד החברתי של התמונות

G. Rose, Doing Family Photography: The Domestic, The Public and The Politics of Sentiments, Burlington 2010.

G. Batchen, Forget Me Not: Photography & Remembrance, Amsterdam & NY 2004.

תמונות ילדים – צילום ילדים כמסמך גזעי

S. M. Smith, "Baby's Picture is always Treasured: Eugenics and Reproduction of Whiteness in the Family Photograph Album", American Archives: Gender, Race and Class in Visual Culture, NJ 1999, pp. 113-135.

תמונות ילדים - תפיסת הילדות בתמונות עממיות/פופולאריות

Photographing Children, Time-Life Books, NY 1971.

יסמין ואריה צלמים, צילום משפחתי: מדריך אישי לצילום ביתי, תל אביב תשס"ה-2004.

תמונות ילדים - ביקורת הצילום האמנותי על עיצוב זיכרון ילדות בידי מבוגרים

A. Kuhn, "Remembrance: The Child I never was", The Photography Reader (ed. L. Wells), London 2003, pp. 395-402.

Edwards Susan H., "Pretty Babies: Art, Erotica or Kiddie Porn?", History of Photography, Spring 1994, 18 (1), pp. 38-46

Edge Sarah and Baylis Gail, "Photographing Children: the works of Tierney Gearon and Sally Mann", Visual Culture in Britain, 2004, 5 (1), pp. 75-89.

תמונות חתונה – הרב והצלם: טקסי הצילום והקידושין כסוגי עדות

C. Lewis, "Working the Ritual: Professional Wedding Photography and the American Middle Class", Journal of Communication Inquiry 22 (1), Jan 1998: 72-92.

החתונה הלבנה – עיצוב זיכרון רומנטי ואידיאל היופי ותופעת "Trash the Dress"

נ' וולף, מיתוס היופי: על השימוש בייצוגים של יופי נגד נשים, תל אביב 2004.

C. Ingraham, White Weddings: Romancing Heterosexuality in Popular Culture, London 1999.

בין פרטי לציבורי - תמונות אישיות באתרי שיתוף במרחב הציבורי – הבעלות על התמונות?

J. Van Dijck, "Digital Photography: Communication, Identity, Memory", Visual Communication, 2008 7, pp. 57-76.

D. Slater, "Domestic Photography and Digital Culture", The Photographic Image in Digital Culture (ed. M. Lister), London & NY 1995, pp. 129-146.

סלפי – ייצוג עצמי ועיצוב זהות

התייחסויות ברשת – תצלומים, קטעי עיתונות, מצגת של תמונות הסטודנטים

קריאת רשות

J. Hirsch, Family Photographs: Content, Meaning and Effect, NY, Oxford 1981.

M. Hirsch, Family Frames: Photography Narrative and Postmemory, Cambridge 2002.

M. Hirsch, The Familial Gaze, Hanover & London 1999.

Y. Geffroy, "Family Photographs: A Visual Heritage", in: Visual Anthropology, 3 (4) 1990, pp. 367-409.

ס' זונטג [סונטאג], להתבונן בסבלם של אחרים, בן שמן 2003.

ר' ויסנשטין, צלמנייה: רטרוספקטיבה, ישראל 2002.

ג' רז, סוסקין: רטרוספקטיבה - צילומים, 1945-1905, ישראל 2003.

מ' מילנר וי' סלומון, כך היינו: שנים ראשונות, תל-אביב 1997.

A. Nocke (ed.), Boris Carmi: Photographs from Israel, Munich 2004.